

”

Wat Paulus ervoor over had, ‘om enigen te behouden’

DE KERK PIONIERT

Pionieren en pioniersplekken – het zijn woorden die tamelijk recent hun intrede in het kerkelijk spraakgebruik gedaan hebben. In de Protestantse Kerk is het een niet meer weg te denken onderdeel van het werk geworden.

Hoewel, is pionieren echt nieuw? Niet volgens het boekje *Per missie. Pionieren rond de kerk*, een uitgave in de *Toer Reeks*, bedoeld voor de toerusting van de gemeenten. Daarin schrijft gemeenteadviseur Nadine van Hierden dat pionieren oude papieren heeft: ‘Het bijbelboek Handelingen zou je kunnen lezen als een verslag van pioniers die onderweg gingen om mensen bekend te maken met het evangelie.’ Gelukkig is haar formulering heel

open: ‘zou je kunnen lezen’. Immers, als we zoeken naar een onderbouwing uit de Bijbel van keuzen die de kerk vandaag maakt, moeten we Paulus niet te snel als pionier kwalificeren. Daartoe richten we ons op de doorgaande lijn in Gods Woord. De roeping om het Evangelie uit te dragen, die hoort daar zeker bij. Omdat de liefde van Christus ons dringt.

HOOP

Tijdens de synodevergadering van april deelde de directeur van de dienstenorganisatie van de kerk, Haaije Feenstra, mee dat de kerk een miljoen euro in de pioniersplekken investeert. Dat is een bewuste en veelzeggende keus, in een tijd van neergang en ontslag van gemeenteadviseurs. In het missionaire magazine *Bries* zegt dr. A.J. Plaisier dat de kerk

pioniert ‘in de speelruimte van de hoop’. Hoop is in het christelijk geloof nauw verbonden met de opstanding van Christus. Zo ook in de woorden van onze inmiddels oud-scriba, die het waagstuk van het pionieren plaatste ‘in het geloof in opstanding. Dat er nieuw land ontdekt zal worden. Dat er niet alleen een ijzeren wet van het verleden of de last van het heden is, maar ook de mogelijkheid van de toekomst.’

GEBED

Het kan zijn dat een meelevend gemeentelid in Onstwedde of Sommelsdijk nog nooit van pioniersplekken binnen de kerk gehoord heeft. En tegelijk beantwoordt de Amsterdamse ouderling Anna Verbeek in het laatste nummer van *Kerkinformatie* als volgt de vraag wat de grootste uitdaging van de synode in deze tijd

P.J. Vergunst is hoofdredacteur van *De Waarheidsvriend*.

PIONIERSPLEK DE BRUG IN HUIZEN

In Huizen vindt het missionaire werk plaats in de wijk-gemeenten. Ook is er missionair werk dat een bovenwijks karakter heeft; dit betreft onder andere pioniersplek De Brug. Onderdeel van De Brug is de Ontmoetingsdienst. Iedere zondag is er een volwaardige eredienst voor zoekers en pasgelovigen. De Ontmoetingsdiensten vinden plaats onder verantwoordelijkheid van de algemene kerkenraad (AK). Ruim voor de eerste dienst in 2013 zijn door de AK een diaken en ouderling benoemd om deze verantwoordelijkheid te borgen. Zelf zit ik al vanaf het begin dat ik in Huizen werk in deze kerkenraad, sinds januari 2013 als ambtsdrager met bepaalde opdracht.

Het gesprek over de inhoud van de dienst vindt plaats in de AK. Vanwege het ons geschonken vertrouwen is er ontspannenheid in het elkaar bevragen en opscherpen wat de inhoud betreft. Zo nu en dan bezoeken leden van de AK de Ontmoetingsdienst. Een aantal ambtsdragers uit de vier wijken vervult bij toerbeurt een dienst. Ook hierdoor blijft het gesprek over de inhoud plaatsvinden. In de Ontmoetingsdienst zijn wel andere vormen te vinden, inhoudelijk

staan wij dicht bij elkaar en staan we voor dezelfde bijbelse inhoud.

In de afgelopen tijd is gezamenlijk nagedacht en gesproken over de door de stuurgroep van De Brug gelegde teksten die gebruikt worden bij de bediening van de sacramenten. Dat zijn naar twee kanten toe pittige en leerzame gesprekken geweest.

Ik heb het als bijzonder positief ervaren dat de AK destijds preekconsent en ‘bevoegdheid tot het verrichten van ambtswerkzaamheden van een predikant’ heeft aangevraagd. Hierdoor weet ik mij gesteund om dit pionierswerk vorm te kunnen geven. Door zo samen op te trekken kon eind 2015 in De Brug een aantal personen belijden van het geloof

aflleggen en werden volwassenen en kinderen gedoopt. Inmiddels is ook het huwelijk van twee stellen ingezegend. In september hopen we voor de eerste keer het heilig avondmaal te vieren. Om stil van te worden! We zijn de Heere dankbaar dat we dit als hervormde gemeente van Huizen mogen meemaken.

JAN VERKEREK
EVANGELIST IN HUIZEN

is: 'Het aanmoedigen van nieuwe vormen van kerk-zijn – al die pioniersplekken met hun energie, creativiteit en geloof geven nieuw elan, hoop en plezier.' Wat gebeurt er als er naast de verscheidenheid in de verkondiging ook meer diversiteit in de vorm van het kerk-zijn groeit, en we dat van elkaar nauwelijks weten?

Wie ter wille van het behoud van de ander zoekt naar raakvlakken van het Evangelie met de vragen van deze tijd, moet nadenken over de relatie tussen klassieke en nieuwere vormen, tussen een moedergemeente en 'dochters'. Paulus beseftte een 'thuisfront-commissie' nodig te hebben, toen hij de gemeente in Thessalonica vroeg voor hem te bidden, opdat het Woord van de Heere zijn loop hebben mocht. Dat meelevende gebed met het werk van pioniers houdt ons innerlijk betrokken. Wie in het pionierswerk een taak heeft, moet zich gedragen weten vanuit een 'klassieke gemeente'. Als jouw gaven niet liggen in de arbeid op de grens van kerk en samenleving, kun je biddend meeleven.

KWETSBAAR

Zorgvuldigheid in ons spreken is daarbij zeker nodig, samen met het besef van de diverse contexten binnen de kerk, opdat we in ons beleid ermee rekenen dat de kerk in Zutphen niet te vergelijken is met de kerk in Gouda, dat de classis Woerden sterk verschilt van de classis Edam-Zaandam. En tegelijk, waar wordt niet ervaren dat in de overdracht van het Evangelie de christelijke gemeente kwetsbaar is? Stellige uitspraken als 'De oude vormen spreken niet meer aan', zoals een van de redacteurs (ds. R. van der Rijst) in het boekje *Per missie* schrijft, bevredigen niet, omdat ze op honderden plaatsen niet waar zijn.

OM JODEN TE WINNEN

Wie zoekt naar een motief om zich ter wille van het Evangelie aan de ander aan te passen, komt in 1 Korinthe 9 terecht. Niet al-

leen in het boek Handelingen, ook in de brieven aan de gemeenten maakt Paulus duidelijk dat hij er veel voor over heeft om mensen te behouden. 'En ik ben voor de Joden geworden als een Jood, om Joden te winnen.'

(1 Kor. 9:20) Laten we met deze tekst niet te snel klaar zijn, als we zoeken naar de actuele betekenis voor de christenheid. Is het, na Pinksteren, niet een bijbeltekst om in de prediking aan de orde te stellen?

Niet alleen op de Joden richt Paulus zich, ook aan de zwakken

de apostel geen theoretische kwestie, zodat zijn inspanning in de loopbaan ertoe doet. Het is een spiegel voor pioniers, voor mensen ook die op andere plaatsen in de kerk dienen.

Eind 2016 wil de Protestantse Kerk er honderd hebben, vernieuwende gestalten van de kerk, waarin aansluiting gevonden is bij de cultuur, gericht op hem of haar buiten de kerk. Zoals bij elke vernieuwing in de kerk vraagt hier

in het geloof, aan degenen die onder de wet en die zonder de wet zijn heeft hij een boodschap. 'Voor allen ben ik alles geworden, om in ieder geval enigen te behouden.' Dit 'pionieren' staat ingekaderd in de verkondiging van het Evangelie.

ZELF VERWERPELIJK?

En, Paulus verwoordt dat alleen zó – de ander opzoekend in zijn werkelijkheid – hijzelf behouden kan worden. 'Dit doe ik ter wille van het evangelie, opdat ik daarvan ook zelf deelgenoot zou worden.' Anderen gepredikt en zelf verwerpelijk te zijn – het is voor

de relatie tussen inhoud en vorm aandacht. De diversiteit binnen de Protestantse Kerk komt ook in de pioniersplekken aan het licht. Is voor de een het gezag van de Bijbel vanzelfsprekend, de ander meent dat een te sterke focus op Jezus Christus de kloof tussen de kerk en de wereld slechts vergroot. Sake Stoppels sprak als onderzoeker van de Vrije Universiteit in dit verband van een 'kruiswagen met enorm veel kikkers'. Zit hier niet het aandachtspunt ten aanzien van onze investeringen in pionieren, in het ontbreken van een eenduidige boodschap?

Aan het begin van iedere Ontmoetingsdienst in de Brug in Huizen begroeten de bezoekers elkaar, noemen – indien niet bekend – hun naam en wensen elkaar een goede dienst.

Foto Dio van Maaren

>>

HOUDING

In deze realiteit mogen de kerk, die een enorm bedrag investeert, en de pioniers, die offers brengen, elkaar in het delen van ervaringen en het zoeken van een richting van dienst zijn. Allereerst is dat in het innemen van een goede houding. Nynke Dijkstra schrijft in *Per missie* dat het in het missionaire werk 'om iets diepers gaat dan om kleine aanpassingen, namelijk om een houding'. Deze uitnodigende houding komt voort uit oprechte interesse in de ander, in het luisteren naar zijn levensverhaal. Deze houding is een gevolg van het willen delen van de rijkdom van het Evangelie.

In de huidige bezinning in de kerk spreken we uit dat 'waar het Woord is, ook een weg is'. Juist waar de Protestantse Kerk én tal van lokale gemeenten investeren in pionieren – soms de meest ervaren predikanten hiervoor vrijstellen –, mogen we zeggen dat 'waar het Woord is, de kerk is'. Zal dat niet leidend zijn in het uitgaan naar de straten en de stegen van de stad, om (in geestelijke zin) armen, blinden, verminkten, kreupelen binnen te brengen (Luk. 14:21), om de landwegen en heggen langs te lopen? Opdat het huis van God vol worde.

HEILIGE GEEST

Als de kerk in haar grondslag verwoordt dat het Woord van God de bron en norm is van haar spreken en handelen, dan raakt dit het werk van alle pioniers. Laten we eerlijk zijn, voor zingeving en debat kunnen we ook terecht in de Rode Hoed, of op tal van andere plaatsen. Wie de kerk blijft zien als de plaats waar Christus met zondaars samenwoont, ervaart ruimte in de ontmoeting met de ander.

Als ik lees dat er bij pioniers zelf veel onzekerheid is ('Kun je het avondmaal vieren met pizza en Red Bull?' is er een voorbeeld van), hebben we elkaar nodig in het gesprek over de inhoud van het pionierswerk. Daarbij duwen we de vraag niet weg die Graham Cray stelde, de Engelse bisschop die aan de wieg stond van een niet-kerkse benadering van missionair kerk-zijn: 'wie zijn de mensen die de kerk nooit bereikt als ze niet verandert?' Geloven we met Cray dat de Heilige Geest werkzaam is in de missionaire voorhoede van de kerk, én bidden wij – pioniers en klassieke gemeenten – daarom?

P.J. VERGUNST

”

COLUMN

DE TUIN

Bij de burens is het gras altijd groener of toch niet? Ik vergeet het nooit meer. In deze tijd van het jaar, wanneer ik bezig ben in de tuin en geniet van de prachtige natuur met haar overweldigende groei en bloei, zie ik haar weer voor me, de vrouw uit Wit-Rusland. Zij genoot van 'haar natuur'. Ik ontmoette haar enkele jaren geleden in het oosten van Europa.

Na een lange dag reizen, komen we aan het eind van de avond in één van de meest oostelijke plaatsen van het land aan. Het is een gebied dat zwaar getroffen is door de kernramp van Tsjernobyl. De gevolgen ervan zijn nog voelbaar.

We worden door onze transportgroep afgezet bij een oud flatgebouw. Ons gastadres bevindt zich op de derde verdieping. We gaan de trap op ... waar komen we terecht? Zo'n donker trappenhuis is altijd een beetje spannend. Uit de muren steken brokken steen, in de hoeken van de donkere ruimte ligt puin. Het geheel doet denken aan een ruïne. Eenmaal bovengekomen, staat de deur gastvrij open en worden we ontvangen door een allervriendelijkste Russin.

Haar woning is, in tegenstelling tot de entree van de flat, ongekend netjes en verzorgd. Bij

een blik naar buiten ontwaren we tussen de vele daken van huizen slechts een klein streepje blauwe lucht. Het gesprek, zonder tolk, verloopt moeizaam. Op een gegeven moment maakt ze ons duidelijk dat we met haar mee moeten komen. Ze gaat ons voor naar haar kleine keukentje. Wat bedoelt ze? We begrijpen min of meer dat ze het over een tuin heeft. Ik kijk niet begrijpend de keuken in. De vrouw pakt vol trots een klein kartonnen eiertreefje van haar keukenkastje. Het treefje bevat tien gaatjes en in elk gaatje bevindt zich een klein plantje. De vrouw straalt. Deze tien kleine plantjes vormen haar tuin.

Nu alles groeit en bloeit in de natuur, denk ik weer aan haar en aan haar tien kleine plantjes. Het lijkt alsof ze zegt: 'Wat heb jij veel, vergeet God niet te danken!'

Cokky de Visser is directeur van het zorgcentrum Oranjarahof te Elspeet.

De vrouw pakt vol trots een kartonnen eiertreefje van haar keukenkastje

COKKY DE VISSER

DE PIONIERSREIS

Anderhalf jaar trek ik op met de twaalf pioniersplekken die zijn verbonden met de protestantse gemeente Amsterdam (PKA). Ze zijn heel verschillend, qua vorm maar ook qua theologie. Dat levert de nodige uitdagingen op.

Ds. B.J. van der Graaf is verbonden aan de protestantse wijkgemeente Jeruzalemkerk in Amsterdam. Sinds 1 januari 2015 is hij voor de helft van zijn werktijd pionier-project-begeleider in de hoofdstad.

Het was voor mij een spannende vraag of het me vanuit mijn eigen identiteit zou lukken (en gegeven zou worden) vertrouwenspersoon van de Amsterdamse pioniers te worden. Inmiddels geloof ik dat ik daar 'ja' op kan zeggen, vooral omdat ik me als coach consequent richt op de overtuigingen en praktijken van de pioniers. Het gaat immers om hún project, waarvoor zij zich geroepen weten. Uiteraard heb ik voortdurend mijn eigen gedachten en soms bedenkingen bij wat ik zie en hoor, maar die zet ik om in vragen die hén helpen ontdekken of wat zij doen en geloven vrucht draagt. Ik ben bijvoorbeeld ook nieuwsgierig wat het oplevert om vanuit een meer vrijzinnig perspectief te pionieren.

VERDIEPEND

Het interessante is dat alle pioniers al gauw ontdekken dat hun eigen geloof door het pionieren fundamenteel op de proef wordt gesteld. Dat leidt tot verdieping en zelfs tot wat ik bekering zou willen noemen. Een van mijn pioniers had, toen ze begon (het grootste deel van de Amsterdamse pioniers is vrouw), veel vragen over Jezus. In de gesprekken met de zoekers die zich bij de gemeenschap voegden, herontdekte ze Zijn betekenis voor zichzelf en voor het werk. Nu probeert ze Hem nadrukkelijk in het midden te stellen en te houden.

Een andere pionier ontdekte de betekenis van het ambt. Hij begon als projectleider, maar omdat de buurt hem als buurtdominee ging zien, noemt hij zichzelf nu ook zo. Een derde voorbeeld: de meeste projecten beginnen als netwerk, maar komen al snel voor de vraag te staan of en hoe er een gemeenschap kan ontstaan en wat het betekent een christelijke gemeenschap te zijn.

VERVREEMDEND

Kortom, pionieren is soms een beetje exotisch en voor een doorsnee kerklid vreemd of zelfs vervreemdend. Maar gedurende de (pioniers)reis komen uiteindelijk dezelfde vragen naar boven waar ik in mijn eerste gemeenten, Hulshorst en Gouda, ook voor kwam te staan: Wat is het Evangelie, hoe verbinden mensen zich daarmee, hoe vormen we een gemeenschap, hoe gaan mensen bijdragen en meedoen, hoe geven we geestelijk leiding?

Dit is precies het idee achter wat we vanuit het landelijke begeleidingsteam voor de pioniersplekken de pioniersreis zijn gaan noemen. In een model samengevat omvat deze reis vijf stadia: luisteren (naar de context, naar God, naar de kerk, naar jezelf en je team), liefhebben en dienen, gemeenschap bouwen, geloof delen en kerkzijn ontdekken. In Engeland deden pioniersplekken de ervaring op dat de pioniersreis vaak zo verliep en het is onze hoop en verwachting dat dit ook in Nederland zo kan en zal gaan.

INSPIREREND

Ik vind het inspirerend en beemoedigend om in twee verbanden dominee te zijn: in een bestaande gemeente, de Jeruzalemkerk, en

in een beweging van pionieren. Al jarenlang word ik geïnspireerd door de verbondenheid met het kerkplantingsnetwerk City to City, ontstaan vanuit de kerk van Tim Keller in New York. Telkens merk ik dat het bestaande werk verrijkt wordt vanuit het nieuwe, maar ook dat pioniersplekken niet zonder de bestaande kerken kunnen. Ik geloof – mét City to City en met onze Protestantse Kerk – dat het voor de toekomst van de kerk van groot belang is dat er een beweging van oude en nieuwe gemeenschappen ontstaat, die voor steeds nieuwe mensen vorm geven aan het Evangelie.

Geldt dit ook voor de bible belt? Op veel plekken zal de urgentie misschien nog niet gevoeld worden, maar ik ben ervan overtuigd dat die er wel zal komen. Ik ben er echter vooral van overtuigd dat de motivatie om te gaan pionieren geen negatieve moet zijn. Volgens het Evangelie is het God Zelf die een beweging van het Evangelie is begonnen, in Israël en in Christus, door de Geest naar alle volken. Het boek Handelingen lees ik steeds meer als een beloftevol verslag dat hetzelfde Evangelie in allerlei contexten tot nieuwe christelijke gemeenschappen leidt. Dat biedt, zo geloof ik, voor stad en land de ruimte om het bestaande te koesteren en het nieuwe te laten ontstaan.

Waar pioniersplekken precies toe leiden, is nog niet zeker. Daarom heet het ook pionieren. Maar zeker is dat de Geest van Pinksteren ook in onze tijd de weg vindt en mensen op ongedachte manieren verbindt met het Evangelie van Christus.

B.J. VAN DER GRAAF